

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 401/08-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošikovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza o sťažnosti T. P., R., M. P., R., a A. A., T., zastúpených advokátom JUDr. L. C., R., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 5 CoE/13/2008 a jeho uznesením z 13. mája 2008 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti T. P., M. P. a A. A. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. augusta 2008 doručená sťažnosť T. P., R., M. P., R., a A. A., T. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. L. C., R., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“) postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 CoE/13/2008 a jeho uznesením z 13. mája 2008.

Sťažovatelia v sťažnosti okrem iného uviedli:

„I. Sme účastníkmi exekučného konania, ktoré sa vedie u súdneho exekútora Mgr. E. B. so sídlom v K. ako povinní, ktorí sme podaním zo dňa 9. 1. 2007 vzniesli námietky voči exekúcii. Uvedené námietky OS v Rožňave ako súd prvého stupňa uznesením zo dňa 7. 1. 2008 sp. zn. 8 Er 587/2006 zamietol s poučením že proti tomuto rozhodnutiu súdu (ktoré vydal nie sudca, ale vyšší súdny úradník) máme možnosť podať odvolanie. Riadiac sa týmto poučením, ale aj platnými právnymi predpismi SR, napadli sme toto rozhodnutie odvolaním, o ktorom súd KS v Košiciach ako súd odvolací uznesením sp. zn. 5 CoE/13/2008 zo dňa 13. 5. 2008 rozhodol tak, že ho odmietol majúť za to, že odvolanie v posudzovanej veci nie je prípustné.

Nazdávame sa, že týmto rozhodnutím porušovateľ odňal nám možnosť konať pred súdom najmä preto, lebo podľa nášho názoru tak, ako to vyplýva aj z poučenia súdu prvého stupňa, odvolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu súdu, ktoré vydal jeho vyšší súdny úradník alebo justičný čakatel'. Keďže v danom prípade šlo o rozhodnutie odvolacieho súdu, nebolo možné proti nemu podať odvolanie či iný riadny prípadne mimoriadny opravný prostriedok a preto nemáme inú možnosť, ako sa nápravy domôcť, než práve podaním tejto ústavnej sťažnosti.

II. Z uvedených dôvodov sme presvedčení o tom, že v našom prípade bolo naše právo na súdnu ochranu zakotvené v čl. 46 a nasl. Ústavy SR porušené rozhodovacou činnosťou porušovateľa, ktorý miesto vecného prejednania nášho odvolania toto bezdôvodne odmietol. Okrem toho tým, že sme pre uvedený postup nemohli preukázať naše tvrdenia na nezávislom súde, vznikla nám aj nemajetková škoda, ktorá vyplýva práve z povahy veci a preto sa týmto podaním domáhame i finančného zadosťučinenia, pričom si myslíme, že by vzhľadom na okolnosti prípadu jeho výška mohla byť ustálená sumou po 20. 000,- Sk pre každého z nás.

III. Z uvedených dôvodov v prvom rade navrhujeme vydať uznesenie, ktorým by Ústavný súd SR tento náš podnet prijal na ďalšie konanie a potom navrhujem vydať nález, ktorým by ÚS SR vyslovil, že KS v Košiciach v konaní sp. zn. 5 CoE/13/2008 porušil naše

právo na súdnu ochranu upravené v čl. 46 a nasl. Ústavy SR, zrušil by uznesenie KS v Košiciach zo dňa 13. 5. 2008 a tomuto by prikázal o veci znovu konať a rozhodnúť, zaviazal by ho k povinnosti nahradiť nám nemajetkovú ujmu v sume po 20.000,- Sk titulom primeraného finančného zadosťučinenia pre každého z nás osobitne do 3 dní od právoplatnosti a zároveň by porušovateľa zaviazal k povinnosti nahradiť všetky trovy tohto konania v rovnakej lehote, ktorých výška bude uvedená v písomnom vyhotovení samotného nálezu.“

Na základe výzvy ústavného súdu sťažovateľa 19. septembra 2008 priložili k sťažnosti rozhodnutie Okresného súdu Rožňava (ďalej len „okresný súd“) č. k. 8 Er/587/2006-66 zo 7. januára 2008, ako aj namietané rozhodnutie krajského súdu č. k. 5 CoE/13/2008-77 z 13. mája 2008.

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením č. k. IV. ÚS 401/08-8 zo 16. decembra 2008 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd 23. januára 2009 vyzval právneho zástupcu sťažovateľov a predsedu krajského súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedu krajského súdu súčasne vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti a jej prijatiu na ďalšie konanie.

Právny zástupca sťažovateľov v odpovedi na výzvu ústavného súdu listom z 3. februára 2009 (doručeným ústavnému súdu 9. februára 2009) oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní. Pretože ústavný súd dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od tohto pojednávania upustil.

Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľov z 26. februára 2009 (sp. zn. 1 SprV/85/2009, doručené ústavnému súdu 3. marca 2009) okrem iného uviedol:

«... Krajský súd v Košiciach uznesením zo dňa 13. 5. 2008 č. k. 5 CoE 13/2008-77 odmietol odvolanie povinných (v 1. – 3. rade).

Rozhodnutie po citácii § 50 zák. č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok), § 201 ods. 1, 2 Exekučného poriadku a § 202 ods. 1, 2 O. s. p. odôvodnil tým..., že proti uzneseniu, ktorým boli zamietnuté námietky povinných proti exekúcii, ako aj trovám (správne predbežným trovám) exekúcie odvolanie nie je prípustné. Z tohto dôvodu podľa § 218 ods. 1 písm. b) O. s. p. (správne malo byť § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p.) odmietol odvolanie povinných.

Uvedené uznesenie Krajského súdu v Košiciach je právoplatné a tak nám neprislúcha posudzovať zákonnosť (ani ústavnosť) tohto uznesenia.

V sťažnosti sťažovateľa sa „nazdávajú“, že Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd uvedeným uznesením im odňal možnosť konať pred súdom. Keďže ide o rozhodnutie odvolacieho súdu, nebolo možné proti nemu podať odvolanie, či iný riadny prípadne mimoriadny opravný prostriedok, a preto nemajú inú možnosť ako sa nápravy domôcť, než práve podaním tejto ústavnej sťažnosti.

Dovoľujeme si nesúhlasiť s názorom sťažovateľov, že nemali inú možnosť, ako sa nápravy domôcť.

Je pravdou, že proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo odmietnuté odvolanie povinných nie je prípustné odvolanie.

Sťažovatelia ale mali možnosť domôcť sa nápravy podaním dovolania podľa § 237 písm. f) O. s. p.

Podľa § 237 písm. f) O. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Keď sťažovatelia mali za to, že im odvolací súd odňal možnosť konať pred súdom, mali možnosť využiť tento mimoriadny opravný prostriedok.

Totíž výskyt uvedenej procesnej rady je vždy zo zákona dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania a aj dôvodom, pre ktorý dovolací súd napadnuté rozhodnutie

odvolacieho súdu (vždy) musí zrušiť, lebo rozhodnutie vydané v takom konaní nemôže byť považované za správne. V tomto smere dovoľujeme si poukázať na vzácne jednotnú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 166/2006 z 30. 1. 2007, 4 Cdo 275/2005 z 26. 1. 2006, 1 Cdo 199/2007 z 14. 10. 2008, 4 Cdo 79/2008 z 21. 5. 2008 etc.

Sťažovatelia tento mimoriadny opravný prostriedok nevyužili.

Z toho dôvodu navrhujeme ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietnuť.».

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola namietanému právu poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu teda predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana v zákonom predpokladanej kvalite dostane.

Sťažovatelia v sťažnosti namietali porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu č. k. 5 CoE/13/2008-77 z 13. mája 2008, ktorým tento súd odmietol ich odvolanie proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 8 Er/587/2006-66, EX 329/2006 zo 7. januára 2008, ktorým vyšší súdny úradník zamietol námietky sťažovateľov (povinných v 1., 2. a 3. rade) proti exekúcii, ako aj námietky sťažovateľov proti trovám exekúcie. Odvolanie síce sťažovatelia podali, ale to bolo odvolacím súdom odmietnuté nie po meritórnom posúdení veci, ale

z procesných dôvodov, že proti rozhodnutiu o námietkach exekúcie podľa § 50 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov je odvolanie neprípustné. Pritom uznesenie okresného súdu obsahovalo poučenie, podľa ktorého odvolanie je prípustné. Okresný súd si bol vedomý toho, že v predmetnej veci rozhodol vyšší súdny úradník, a tak treba postupovať v súlade s čl. 142 ods. 2 ústavy. V tomto zmysle naformuloval aj poučenie svojho rozhodnutia.

V napadnutom uznesení č. k. 5 CoE 13/2008-77 z 13. mája 2008, ktorým krajský súd rozhodol, že odmieta odvolanie povinných (sťažovateľov), krajský súd vyslovil takýto právny názor:

„Odvolací súd preskúmal uznesenie súdu prvého stupňa ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo podľa zásad uvedených v § 212 ods. 1, 3 O. s. p. bez nariadenia odvolacieho pojednávania, čo umožnilo ust. § 214 ods. 2 písm. c), lebo odvolanie smeruje len proti uzneseniu, a zistil, že je potrebné odmietnuť odvolanie povinných 1., 2. a 3.

S poukazom na § 50 zák. č. 233/95 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov, môže povinný vzniesť u exekútora povereného vykonaním exekúcie do 14 dní od doručenia upovedomenia o začatí exekúcie námietky proti exekúcii, ak po vzniku exekučného titulu nastali okolnosti, ktoré spôsobili zánik vymáhaného nároku alebo bránia jeho vymáhateľnosti, alebo ak sú tu iné dôvody, pre ktoré je exekúcia neprípustná.

Podľa § 200 ods. 1 Exekučného poriadku trovami exekúcie sú odmena exekútora, náhrada hotových výdavkov a náhrada za stratu času pri vykonaní exekúcie (§ 196). Oprávnený a exekútor majú nárok na náhradu trov potrebných na účelné vymáhanie nároku.

Podľa § 201 ods. 1, 2 Exekučného poriadku predbežné trovy exekúcie určuje exekútor podľa osobitného predpisu v upovedomení o začatí exekúcie.

Účastník konania môže vzniesť u exekútora do 3 dní od doručenia upovedomenia o začatí exekúcie námietky proti trovám exekúcie. O námietkach rozhoduje súd (§ 45). Proti rozhodnutiu súdu o námietkach proti trovám exekúcie nie je prípustné odvolanie. ...

Odvolanie nie je prípustné ani proti uzneseniu v exekučnom konaní podľa osobitného zákona, ak tento osobitný zákon neustanovuje inak, a ani proti uzneseniu v konaní o vymáhanie súdnych pohľadávok podľa osobitného zákona.

V poznámkach k textu Občianskeho súdneho poriadku, zák. č. 99/1963 Zb., poznámka č. 31 uvádza zákon Národnej rady Slovenskej republiky 233/95 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok).

Pretože ani z ust. § 50 Exekučného poriadku, zák. č. 233/95 Z. z. nevyplýva možnosť, aby povinní mohli podať odvolanie proti výroku, ktorým námietky povinných proti exekúcii boli zamietnuté, a ďalej v ust. § 201 ods. 1 Exekučného poriadku je priamo zakotvené v tomto ustanovení, že proti rozhodnutiu súdu o námietkach proti trovám exekúcie nie je prípustné odvolanie, povinní nemôžu podľa zákona podať odvolanie a bolo potrebné preto ich odvolanie proti uzneseniu súdu prvého stupňa so zreteľom na znenie ust. § 218 ods. 1 písm. b) O. s. p. odmietnuť.

Ust. § 218 ods. 1 písm. b) O. s. p. v aktuálnom znení uvádza, že odvolací súd odmietne odvolanie, ktoré bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený.

Na podanie odvolania v riešenej veci vzhľadom na obidva výroky uznesenia súdu prvého stupňa, nie sú oprávnení povinní v 1., 2. a 3. rade.

Odvolací súd nerozhodoval o náhrade trov odvolacieho konania s poukazom na § 224 ods. 1 a § 151 O. s. p., o týchto rozhodne súd prvého stupňa v konečnom rozhodnutí. “

Podľa sťažovateľov namietaným uznesením došlo k porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a to k odňatiu ich práva konať pred súdom.

Podľa čl. 142 ods. 2 druhej vety ústavy proti rozhodnutiu zamestnanca súdu povereného sudcom je prípustný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy sudca.

Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Ústavný súd vo svojej judikatúre štandardne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu (napr. PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06 alebo IV. ÚS 96/07). V konaní

o súlade právnych predpisov sa ústavný súd k tejto zásade vyjadril takýmto právnym názorom: „Keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s ústavou a medzinárodnými dohovormi podľa čl. 11 ústavy a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s ústavou.“ (PL. ÚS 15/98). Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci sú preto povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06).

Ústava je právny predpis najvyššieho stupňa. Z toho vyplýva, že ju tvoria (ústavné) právne normy najvyššej právnej sily, s ktorými musia byť (mali by byť) v súlade všetky ostatné právne normy obsiahnuté v právnych predpisoch nižšej právnej sily. Ak právna norma obsiahnutá v právnom predpise nižšej právnej sily vyvoláva pochybnosti o svojom súlade s ústavnou normou, ktorá je bezprostredne aplikovateľná, musí orgán verejnej moci, ktorý ich má aplikovať, uplatniť (ústavnú) právnu normu obsiahnutú v ústave, t. j. uplatnenie ústavnej normy má v danom prípade prednosť pred uplatnením právnej normy obsiahnutej v právnom predpise nižšej právnej sily. Zásada prezumpcie ústavnosti dotknutej právnej normy obsiahnutej v právnom predpise nižšej právnej sily je v danom prípade irelevantná, pretože v danom prípade dotknutý orgán verejnej moci uplatní zásadu ústavne konformného výkladu a uplatňovania dotknutých právnych noriem, a preto musí priamo aplikovať ústavnú normu, alebo aplikovať dotknutú právnu normu obsiahnutú v právnom predpise nižšej právnej sily tak, aby jej uplatnenie bolo v súlade s dotknutou ústavnou normou.

Rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka nemôže byť v súlade s účelom sledovaným v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 142 ods. 2 ústavy nikdy konečným rozhodnutím vo veci. Je to tak preto, že zverenie výkonu súdnej moci iným osobám ako

sudcom musí mať v zmysle ústavy minimálne také obmedzenie, pri ktorom účastníkovi súdneho konania ostane zachovaná možnosť domáhať sa prerokovania veci nestranným a nezávislým sudcom uplatnením opravného prostriedku (a to bez ohľadu na to, či túto možnosť účastník skutočne využije). Túto požiadavku vyplývajúcu z ústavy treba uplatniť aj pri výklade a aplikácii zákonnej úpravy ustanovujúcej oprávnenie poverených zamestnancov súdu (vyšších súdnych úradníkov) rozhodovať v občianskom súdnom konaní (vrátane konania exekučného) a tiež pri výklade a aplikácii zákonnej úpravy postupu pri prieskume rozhodnutí zamestnancov poverených sudcami (vyšších súdnych úradníkov).

Podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 102/04) odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa vykonaným dôkazom i k právnej stránke veci a pod). Z obdobných právnych názorov vychádza aj judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. rozhodnutia sp. zn. 5 Cdo 102/01 z 27. septembra 2001 alebo sp. zn. 5 Cdo 93/2000 z 25. októbra 2000).

Znemožnenie uplatnenia procesných práv, ktoré by inak mohol účastník pred súdom uplatniť a z ktorých bol v dôsledku nesprávneho postupu súdu vylúčený, je vadou konania v zmysle § 237 písm. f) OSP. Takáto vada zakladá prípustnosť dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, pričom dovolací súd musí na ňu vždy prihliadnuť.

Podľa názoru ústavného súdu medzi namietaným nedostatkom postupu krajského súdu v konaní sp. zn. 5 CoE 13/2008 a jeho uznesením z 13. mája 2008 a odňatím možnosti konať pred súdom z hľadiska § 237 písm. f) OSP nie je taká absencia súvislosti, ktorá by vylučovala uplatnenie tejto námietky ako dovolacieho dôvodu, a tým vylúčila právomoc dovolacieho súdu. Skutočnosť, že sa sťažovatelia neobrátili na dovolací súd, t. j. nepodali

dovolanie, hoci boli povinní tak urobiť (§ 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde), a podať ho teda mohli a mali (sťažovatelia namiesto toho zvolili sťažnosť ústavnému súdu), a uplatnenie princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov vylučuje, aby ústavný súd sťažnosti sťažovateľov vyhovel. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku rozhodnutia.

Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosti nevyhovel, o ich ďalších požiadavkách už nerozhodoval.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2009